

by/ par/ door

Charlotte Bonduel

Cittadellarteconomy

Michelangelo Pistoletto, "Self portrait - person walking", 1962-88

two logos, two organisations | deux logos, deux organisations
twee logo's, twee organisaties

As the word 'Citta' in *Cittadellarte* suggests, the Fondazione Pistoletto is organised like a city. A city is social, a collective model, organised into services, institutions and organisations and made material in urban and architectural structures. A city has a ground plan that bears the traces of its past, its present and also its future. The ground plan of *Cittadellarte* is used in the logo and takes the visual form of a chain of large circular centres linked together, on which similar but smaller round forms arise. The plan shows a couple of obvious urban centres, the major *agorae* that lead to smaller gateways, the *Uffizi*. On the one hand they form an essential defensive element that protects the identity of the city, while on the other they are important centres for communication between the inside and outside. The *Cittadellarte* logo has a blue border and in this way also refers to the wordplay with 'city' and 'citadel' in the name *Cittadellarte*. *Cittadellarte* is literally 'the city of art' and thereby assumes a clear identity. Art is its main focus. Art brings the inhabitants together and attracts 'foreigners'. The ground plan of *Cittadellarte* has plenty of gates. The City of Art is

Tel que le suggère le mot *citta* (cité) dans *Cittadellarte*, la Fondation Pistoletto s'agence comme une ville. La ville est une donnée sociale, un modèle collectif organisé en services, institutions et organisations et concrétisé dans des structures urbaines et architecturales. Le plan d'une ville porte les empreintes de son passé, de son présent et, d'ores et déjà, de son avenir. Le plan de *Cittadellarte* est tracé sur son logo et représente une chaîne composée de grands noyaux circulaires reliés entre eux, sur lesquelles apparaissent des formes rondes et similaires mais plus petites. On distingue clairement quelques centres urbains sur la carte, de grandes *agoras* qui débouchent sur de plus petites portes, les *Uffizi* (offices). Ceux-ci forment d'une part l'élément de défense essentiel qui protège l'identité de la ville et de l'autre, ils constituent un important centre de communication entre la cité et le monde extérieur. Le logo de *Cittadellarte* est ceinturé d'une ligne bleue ce qui renvoie également au jeu de mots entre « citadelle » et « cité de l'art » tous deux présents dans le nom *Cittadellarte*, lui donnant ainsi une identité très

Zoals het woord 'Citta' in de naam *Cittadellarte* suggereert, organiseert de Fondazione Pistoletto zich als een stad. Een stad is een sociaal gegeven, een collectief model, georganiseerd in diensten, instellingen en organisaties en gematerialiseerd in urbane en architecturale structuren. Een stad heeft een grondplan, dat de sporen draagt van haar verleden, haar heden en ook al van haar toekomst. Het grondplan van *Cittadellarte* is getekend in het logo en visualiseert zich als een ketting van met elkaar verbonden grotere cirkelvormige kernen waarop gelijkaardige, maar kleinere ronde vormen ontstaan. De plattegrond heeft een paar duidelijke stadskernen, de grote *agorae* die uitlopen in kleinere poorten, de *Uffizi*. Enerzijds vormen die een essentieel verdedigingsselement die de identiteit van de stad beschermen, anderzijds zijn ze belangrijke communicatiecentra tussen het binnen en het buiten. Het logo van *Cittadellarte* is met een blauwe boord omlijnd, en verwijst in die zin ook naar de woordspeling tussen stad en citadel inherent aan de naam *Cittadellarte*. *Cittadellarte* is letterlijk 'de stad van de kunst' en neemt

open and from within seems to grow outwards, in increasing circular movements, towards its surroundings. The Uffizi and the circular gates of the city are the refuges where art enters into cooperation with political, economic, religious and scientific visitors and guests.

The logo of Arteconomy can also be seen as a plan of the city. But the city of art and economics is organised differently from the city of art. In the Arteconomy logo it is not the squares, gates and walls of a city that are drawn, but the street map. It can be seen as a tangle, streets criss-crossing each other. It is hard to distinguish where one street begins and another ends. Perhaps in the end all the roads form a single long street that twists itself into bends and constantly crosses itself but nevertheless ultimately links everything together.

Across this streetplan runs a band containing the name 'Arteconomy'. This symbolises the meeting place that Arteconomy is intended to be. The band

claire. La ville s'articule autour de l'art qui réunit les habitants et attire les « étrangers ». Le plan de la ville présente beaucoup de portes. Un véritable stratège qui voudrait optimiser la protection et la défense de sa ville, réduirait le nombre de voies d'accès au minimum. La Cité de l'Art est ouverte et paraît croître du centre vers les alentours en mouvements orbitaux. Les Uffizi, les portes rondes de la ville, sont des oasis où l'art amorce des coopérations avec des visiteurs et des hôtes du monde politique, économique, religieux et scientifique.

Le logo d'Arteconomy peut lui aussi être lu comme un plan de ville. Mais la cité d'art et d'économie affiche une organisation différente de celle de la cité de l'art. Le logo d'Arteconomy n'indique pas les places, les portes et l'enceinte de la ville mais le plan des rues. On y voit un dédale de rues dont il est difficile de distinguer le début ou la fin. Il se pourrait que toutes les voies ne forment en définitive qu'une seule et longue

daarmee een duidelijke identiteit aan. De kunst staat er centraal. Kunst brengt de inwoners samen en trekt 'buitenlanders' aan. Het grondplan van Cittadellarte heeft veel poorten. Een waar strateeg die zijn stad optimaal wil beschermen en verdedigen, zou het aantal invalswegen tot een minimum beperken. De Stad van de Kunst staat open en lijkt van binnenuit, in steeds meer cirkelvormige bewegingen naar de omringende omgeving toe te groeien. De Uffizi, de cirkelvormige poorten van de stad, zijn de vrijplaatsen waar de kunst samenwerkingen aangaat met politieke, economische, religieuze, wetenschappelijke bezoekers en gasten.

Ook het logo van Arteconomy kan als een stadsplan gelezen worden. Maar de stad van kunst en economie is anders georganiseerd dan de stad van de kunst. In het logo van Arteconomy worden niet de pleinen, de poorten en de omwalling van een stad getekend, maar het stratenplan. Het laat zich lezen als een kluwen, het kris-kras door elkaar lopen van straten. Het valt moeilijk te onderscheiden waar de ene straat begint of de andere eindigt. Misschien vormen alle wegen uiteindelijk één lange straat, die zich in bochten wringt, zichzelf voortdurend kruist maar uiteindelijk toch alles met elkaar verbindt.

Dwars over dit stratenplan loopt een balk, met daarin de naam 'Arteconomy'. Deze balk staat symbool voor de ontmoetingsruimte die Arteconomy wil zijn. De band kan begrepen worden als een dwarsdoorsnede, de microscopische uitvergroting van één van de mogelijke maatschappelijke verhoudingen, namelijk die tussen kunst en economie, waar Arteconomy op focust. Cittadellarte beoogt dus een universeler bereik dan Arteconomy. Binnen de verschillende Uffizi van Cittadellarte confronteert men de kunst met de socio-politiek, met religie, met wetenschap, met onderwijs, en andere aspecten van de hedendaagse maatschappij. Arteconomy focust in het bijzonder op één relatie, die tussen kunst en economie, hoewel die verhouding exemplarisch kan zijn voor een relatie op gelijk welk niveau.

DE REALITEIT VAN DE ONTMOETING

Wat Cittadellarte en Arteconomy gemeen hebben zijn de open ruimtes voor ontmoetingen. Het gaat hier om een realiteit waar beide organisaties veel belang aan hechten en die zich ook vertaalt in hun logo's. De realiteit van de ontmoeting, van het bijeenkomen wordt bij Cittadellarte 'ontvangen' in de Uffizi en vertaalt zich bij Arteconomy in een 'treffen' op de kruispunten van het geconcentreerde stadsplan.

De finaliteit van beide organisaties, zowel van Cittadellarte als van Arteconomy, concentreert zich in het moment en de dynamiek van de ontmoeting. Cittadellarte is een open huis voor collectieve samenwerkingen met een heel diverse groep van sociale actoren. Arteconomy is

left at Espeel Constructions right at the Cittadellarte (Turning Point Literature - Living Library exhibition, 2004; photo by Marco Scattaro)

can be seen as a cross-section, a microscopic enlargement of one of the possible social relationships, that between art and economy, on which Arteconomy focuses. Cittadellarte thus aims for a more universal range than Arteconomy. Within the various Uffizi of Cittadellarte art is confronted with socio-politics, religion, science, education and other aspects of contemporary society. Arteconomy focuses specifically on a single relationship, that between art and economics, though this relationship may provide an example for relationships at any other level.

THE REALITY OF THE ENCOUNTER

What Cittadellarte and Arteconomy have in common is their open spaces used as meeting places. This is a reality to which both organisations attach great importance and which is also expressed in their logos. In Cittadellarte the reality of the meeting, of a gathering, is 'received' in

artère sinueuse, qui s'entrecroise continuellement mais relie tout finalement.

Une barre, qui porte le nom « Arteconomy », traverse le plan et symbolise l'espace de rencontre qu'Arteconomy désire incarner. Ce lien peut être interprété comme une coupe transversale, l'agrandissement microscopique d'un rapport social potentiel, plus précisément le rapport entre l'art et l'économie qui est la cheville ouvrière d'Arteconomy. Cittadellarte vise donc à une portée plus universelle qu'Arteconomy. Au sein des différents Uffizi de Cittadellarte, l'art fait face à diverses questions sociopolitiques, religieuses, scientifiques, éducatives, etc. de la société contemporaine. Arteconomy se concentre par contre sur la relation particulière qu'entretiennent l'art et l'économie, bien que ce rapport puisse faire office de paradigme pour n'importe quelle autre relation, à quelque niveau que ce soit.

There is a great deal to learn about the theory of relationships in both cities. Encounters do not necessarily have to lead to unity, but should in fact also reflect the huge diversity of everyday reality.

settle into a single position. Centralisation would lead to one of the two worlds gaining the upper hand. Remaining in motion is its way of preventing this and staying alert to both the similarities and differences between art and economics.

Trough moments of rest are necessary there too. They lie precisely in the reality of the encounter, in the 'e' of Arteconomy: the letter where art and economics meet. In this sense Arteconomy is a mobile group of people who meet at stops along the way, at moments of status quo, and of reflection and discussion: in the seminar for entrepreneurs, in joint ventures with companies, in the Case Espeel, in the meetings of the steering committee or think tank, and in the contributions of guests or members.

d'Arteconomy, cette réflexion a dépassé l'entreprise et le « grand tour » le long du plan des rues du logo a commencé. À présent, l'organisation voyage entre le Sud de la Flandre occidentale, Gand, Anvers et Bruxelles. Arteconomy a opté pour et assume une existence nomade ; c'est un exercice d'équilibre en matière d'équivalence entre l'art et l'économie. Arteconomy ne peut se limiter à une seule perspective. La centralisation mènerait à l'hégémonie de l'un des deux pôles. Rester en mouvement permet de l'éviter et de rester vigilant tant par rapport aux similitudes qu'aux différences entre l'art et l'économie.

Néanmoins, certaines pauses sont indispensables. Elles se situent précisément dans la réalité des rencontres, dans le « e » d'Arteconomy : la lettre qui relie l'art à l'économie. En ce sens, Arteconomy est un groupe de personnes hautement mobiles, qui se rencontrent lors de haltes, à des moments de statu quo, de réflexion et de discussion : dans le séminaire d'entreprise, dans la collaboration avec des entreprises, dans l'étude du cas Espeel, dans les réunions de commissions d'experts ou des cellules de réflexion, dans les contributions des invités et des membres.

AIMER LA DIFFÉRENCE

Les deux villes sont édifiantes en matière de théorie des proportions. Le défi est de spéculer tant sur les différences que sur les similitudes dans les rapports qu'elles établissent.

Les rencontres, loin de mener forcément à l'unicité, doivent refléter les gigantesques diversités de la réalité. Chaque entité a sa caractéristique propre (statique ou non) mais en acquiesçant de nouvelles, insoupçonnées, en s'engageant dans une relation à ce dont elle diffère intrinsèquement. Les rencontres réduisent la distance entre les partenaires, sans pour autant en nier les différences. Le credo de Cittadellarte, repris ci-dessous, constitue également pour Arteconomy un monde de différences.

« *Progetto Arte* est le signe visible d'un principe potentiel - celui de joindre les opposés - qui peut être appliqué à tous les contextes sociaux, tant en termes idéalistes que pragmatiques... »

het niveau van artistieke creatie en ontwikkeling.

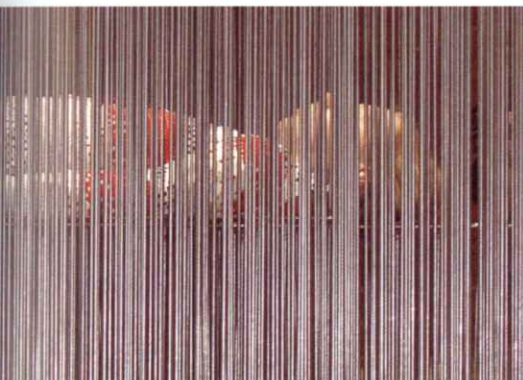
Arteconomy daarentegen draagt een tweevoud van standpunten in zijn naam. Gezien de ervaringen bij Espeel, groeide de behoefte om zich in de relatie tussen kunst en economie te verdiepen. Maar met de oprichting van Arteconomy ontgroeide deze reflectie tegelijk het bedrijf en is de 'grand tour' langsheen het stratenplan van het logo begonnen. Nu reist de organisatie tussen Zuid-West Vlaanderen, Gent, Antwerpen en Brussel. Arteconomy leeft en kiest een nomadisch bestaan als een evenwichtsoefening in evenwaardigheid tussen kunst en economie. Arteconomy kan zichzelf niet in één standpunt nestelen. Centralisatie zou ertoe leiden dat een van beide werelden de overhand zou krijgen. In beweging blijven is de manier om dat te verhinderen en alert te blijven voor zowel de gelijkenissen als de verschillen tussen kunst en economie.

Hoewel ook daar rustpunten nodig zijn. Die liggen precies in die realiteit van de ontmoeting, in de 'e' van Arteconomy: de letter waar kunst en economie elkaar raken. In die zin is Arteconomy een bewegende groep van mensen die elkaar ontmoeten bij haltes, op momenten van status quo, van reflectie en discussie: in het seminarie voor ondernemers, in samenwerkingen met bedrijven, in de case Espeel, in de bijeenkomsten van de stuurgroep of denktank, in de bijdragen van gasten of leden.

LOVE DIFFERENCE

In beide steden valt heel wat te leren over verhoudingenleer. De uitdaging is om binnen de relaties die ze aangaan zowel verschillen als gelijkenissen te denken. Ontmoetingen moeten niet noodzakelijk tot een eenheid leiden, maar moeten net ook de enorme diversiteit van de werkelijkheid weergeven. Elke entiteit heeft zijn eigen kenmerken (al dan niet statisch), maar komt tot nieuwe, vaak onvermoede eigenschappen door zich te engageren in een relatie tot datgene waarvan het verschilt. Ontmoetingen kunnen de afstand tussen partners verkleinen, zonder de verschillen van beiden te ontkennen. Het onderstaande credo van Cittadellarte maakt ook voor Arteconomy een wereld van verschillen.

'Progetto Arte is the visible sign of a possible principle - that of the joining of opposites - which can be applied to all social contexts, in terms both ideal and practical...'

LOVE DIFFERENCE

There is a the great deal to learn about the theory of relationships in both cities. The challenge is to conceive both differences and similarities in the relationships into which they enter. Encounters do not necessarily have to lead to unity, but should in fact also reflect the huge diversity of everyday reality. Every entity has its own characteristics (static or otherwise), but arrives at new, often unsuspected qualities by engaging in a relationship with that from which it differs. Encounters can reduce the distance between partners, without disregarding these differences. The credo below, from Cittadellarte, proposes a world of differences for Arteconomy too.

'Progetto Arte is the visible sign of a possible principle - that of the joining of opposites - which can be applied to all social contexts, in terms of both ideal and practical...'